

Inkluderende og trygt skolemiljø

Skoleår 2022-2023

(bilde fra Nesodden kommunens Oppvekstplan)

Grunnopplæringen er en viktig del av en livslang dannelsesprosess som har enkeltmenneskets frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet som mål. Opplæringen skal gi elevene et godt grunnlag for å forstå seg selv, andre og verden og for å gjøre gode valg i livet. Opplæringen skal gi et godt utgangspunkt for deltakelse på alle områder innenfor utdanning, arbeids- og samfunnsliv. Samtidig lever barn og unge her og nå, og skolen må anerkjenne barndommens og ungdomstidens egenverdi (Oppvekstplanen Nesodden kommune)

Skolemiljø

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for et trygt og godt skolemiljø. (Utdanningsdirektoratet)

Skolens arbeid med trygt og godt skolemiljø innebærer blant annet:

- Tydelig klasseledelse
- Sterkt fokus på læringskultur og læringsfellesskap
- Elevmedvirkning
- Ansatte har trygge og positive forventninger til barn og unge

Elevenes **trivsel, skolemiljø** og skolens forebyggende arbeid skal være tema i:

- Opplærings situasjoner
- Elevsamtaler
- Elevrådsmøter
- Utviklingssamtaler
- Foreldremøter
- Samarbeidsutvalget ved skolen
- Skolemiljøutvalget ved skolen

Barns beste og retten til å bli hørt

Barnekonvensjonen art. 3 og art. 12, Grunnloven § 104 og forvaltningsloven § 17 gir alle barn en rett til å bli hørt i saker som vedrører dem og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Hensynet til barnets beste er en rettighet, et grunnleggende hensyn og en saksbehandlingsregel. Det betyr at hensynet til barnets beste alltid skal vurderes i saker som angår barn.

Elevene sitt skolemiljø i Opplæringsloven

I opplæringslovens kapittel 9a har elevene sin egen «arbeidsmiljølov» som setter krav til og gir føringer for arbeidet med elevenes fysiske og psykososiale skolemiljø

Utdrag fra kapittel 9 A:

- *§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø*

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

- *§ 9 A-3. Nulltoleranse og førebyggjande arbeid*

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering

- *§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø*

Aktivitetsplikten innebærer:

Skolene skal følge med: Alle som arbeider på skolen har en plikt til å følge med på hva som skjer på skolen og gripe inn hvis de ser krenkelser som for eksempel mobbing. Dette gjelder

først og fremst alle med en arbeidskontrakt med skolen eller skoleeier, uavhengig av om arbeidsforholdet er fulltid eller deltid, fast eller midlertidig, kortvarig eller langvarig. Det gjelder også for andre ansatte hos en ekstern tjenesteleverandør. Det er ikke avgjørende om du mottar lønn for arbeidet, du har uansett plikt til å følge med dersom du regelmessig arbeider på skolen og du har kontakt med elevene.

Skolene skal gripe inn: Hvis man som ansatt i skolen overhører for eksempel hatytringer eller observerer mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking, skal du gripe inn umiddelbart og stoppe situasjonen.

Skolene skal varsle: Alle som jobber på skolen skal varsle rektor hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Skolene skal undersøke: Hvis noen som jobber i skolen ser eller mistenker at en elev ikke har det trygt og godt, skal de undersøke saken med en gang. Plikten til å undersøke har like lav terskel som plikten til å varsle. Hvis elever selv sier ifra om at de ikke har det bra, skal skolen alltid undersøke saken nærmere.

Skolen har plikt til å:

- sette inn egnede tiltak for alle elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, uansett årsak
- følge opp tiltakene
- evaluere virkningen av tiltakene
- legge til eller endre tiltak hvis det er nødvendig

Skolene skal dokumentere: Aktivitetsplikten skal være så handlingsrettet som mulig, slik at skolen kan bruke ressursene sine på tiltak som hjelper elevene. Skolen må dokumentere skriftlig hva de gjør for å sørge for at elever har det trygt og godt på skolen (udir.no).

Det er viktig at skolen jobber med at alle elever skal ha det trygt og godt. Det betyr at også den eller de elevene som har utsatt andre for mobbing må ivaretas.

En elev som har vært mobbet, vil ofte ha mistet tilliten til omgivelsene og føle seg sveket. Det er derfor vesentlig å bygge tilliten opp igjen både overfor voksne på skolen og medelever. Oppfølgingen må ha fokus på det faglige og det sosiale.

Skolene har rutiner for oppfølging av lovkravet i Opplæringsloven og det er kommunens mal for aktivitetsplan som skal benyttes i saker som angår elevens læringsmiljø og trivsel.

Oppfølging etter mobbing

Skolen skal følge opp elever etter en mobbesak. Oppfølging etter at en mobbesak er avsluttet er viktig for å forebygge og redusere risiko for å utvikle negative konsekvenser som følge av mobbingen.

Melde saken til statsforvalteren

Hvis foresatte eller barnet mener at skolen ikke har gjort nok for å stoppe krenkelser, kan man melde saken til statsforvalteren. Først må man ha tatt opp saken med rektor og det må ha gått minst en uke fra man tok opp saken med rektor før saken meldes til Statsforvalteren. Saken må gjelde skolemiljøet på den skolen eleven går på nå.

Skolenærvær

Skolen skal forebygge og følge opp elevfravær. Nesodden kommune legger til grunn prinsipper for nærversarbeid hvor blant annet følgende punkter er avgjørende:

- Skolen skal sikre et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring for alle elevene
- Tett samarbeid med foresatte
- Sikre gode overganger mellom barnehage og skole og mellom skoleslag
- Skolen skal ha gode registreringssystemer for fravær og systemer for å følge opp fravær og fraværregistrering
- Systemer for kartlegging og analyse av elever som viser tegn til skolefravær, før tiltak iverksettes

Skolens samarbeid med foresatte

Skolen ser på foresatte som en viktig ressurs som kan bidra til på skape et inkluderende og trygt skolemiljø for alle elevene ved skolen.

Forskrift til opplæringsloven § 20-1 sier følgende om formålet med foreldresamarbeid:

«Skolen skal sørge for samarbeid med heimen, jf. opplæringslova § 1-1 og § 13-3d. Foreldresamarbeid skal ha eleven i fokus og bidra til eleven sin faglege og sosiale utvikling. Eit godt foreldresamarbeid er ein viktig ressurs for skolen for å styrkje utviklinga av gode læringsmiljø og skape læringsresultat som mellom anna fører til at fleire fullfører vidaregåande opplæring».

Samarbeidet med foresatte i grunnskolen er basert på at skolen holder kontakt med foreldrene gjennom opplæringsårene. Dette skjer blant annet gjennom eksempelvis ukebrev, halvårlige utviklingssamtaler og ved at skolen gjennomfører foreldremøter der foreldrene informeres om skolen, innholdet i opplæringa, medvirkningen til foresatte, rutiner og annet som er relevant for foresatte. Foresatte skal hvert år informeres om hvordan skolen jobber med et trygt og inkluderende skolemiljø samt elevenes rettigheter i skolemiljø saker.

Ressurser:

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:

- [Skolefravær og skolevegring \(bufdir.no\)](http://bufdir.no)

Foreldreutvalget i grunnskolen:

- [Mobbing og utrygghet Archives - Foreldreutvalget for grunnopplæringen \(foreldreutvalgene.no\)](http://foreldreutvalgene.no)

Lovdata:

- [Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Kapittel 9 A. Elevane sitt skolemiljø - Lovdata](#)

Ombudet for barn og unge – Viken fylkeskommune:

- [Hva kan ombudet gjøre for deg som er elev - Viken fylkeskommune](#)

Statsforvalteren:

- [En trygg skoledag uten mobbing | Statsforvalteren i Oslo og Viken](#)

Universitetet i Stavanger:

- [Oppfølging etter mobbing | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](http://uis.no)

Utdanningsdirektoratet:

- [Skolemiljø \(udir.no\)](http://udir.no)
- [Mobbing \(udir.no\)](http://udir.no)
- [Forebygging og oppfølging av fravær \(udir.no\)](http://udir.no)
